

Verkiezings- programma's

Volgende maand zijn er weer verkiezingen voor de Tweede Kamer. De redactie zette voor de zittende fracties in de huidige Tweede Kamer op een rij welke standpunten zij innemen op het onderwerp natuur en landschap. Opvallend is het grote verschil in aandacht die de partijen geven aan dit onderwerp. Verder valt op dat sommige partijen natuur en landschap in dezelfde paragraaf behandelen als landbouw of in dezelfde paragraaf als milieu of duurzaamheid. En bos? Dat is nagenoeg verdwenen uit de politieke programma's. Wij geven als redactie geen stemadvies. Oordeel zelf als u natuur en landschap (en bos?) belangrijk vindt in uw stem.

50PLUS

- Alle Nationale Landschappen en natuurgebieden blijven behouden.
- Bestaande natuurgebieden worden zo veel mogelijk opengesteld voor publiek en beschermd. Natuur moet je namelijk kunnen beleven en dient daarom gemakkelijk toegankelijk te zijn.
- Compensatie van de groei van steden door de ontwikkeling van nieuwe natuurgebieden.

CDA

- Een minister voor landbouw, natuur en voedsel.
- Onze boeren en tuinders leveren een grote bijdrage aan onze eerlijke economie. Zij zorgen voor gezond, veilig en goed voedsel en de mooiste bloemen en planten voor consumenten over de hele wereld. Bovendien spelen zij een belangrijke rol bij het duurzame beheer van natuur en groen in Nederland. Veel boeren en tuinders hebben decennia oude en trotse familiebedrijven die hechten aan waarden als duurzaamheid, goed werkgeverschap en het creëren van waarde voor de samenleving.
- We moeten de groene ruimte buiten de stad

beschermen. Daarom zijn wij tegen de onteigening van goede landbouwgrond als middel voor de uitvoering van Europees, nationaal of provinciaal natuurbeleid voor de aanleg van nieuwe natuur. In plaats daarvan kiezen wij voor duurzaam faunabeheer, het duurzaam oogsten uit de natuur en voor een grotere en rendabele betrokkenheid van boeren bij het landschaps- en natuurbeheer.

ChristenUnie

ChristenUnie

- Extra middelen voor natuur en schoon water. We investeren extra in natuur en waterkwaliteit, voor de toekomst van de schepping en onze kinderen.
- Vóór het Nationaal Natuur Netwerk. Het doel van een kwalitatief goed functionerend Nationaal Natuur Netwerk blijft recht overeind. Ecologische verbindingzones blijven nodig om natuurgebieden met elkaar te verbinden.
- Beter Natura 2000-beleid. Het Natura 2000-beleid wordt herijkt. Het beleid moet niet alleen gericht zijn op instandhouding van het bestaande, maar kunnen inspelen op het dynamische karakter van de natuur en ruimte geven aan (natuur)ontwikkeling, zodat het bestaande ook versterkt kan worden. De Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura 2000 valt hieronder) wordt niet aangepast, maar de uitvoering van de doelstelling wordt voortvarend ter hand genomen. In uiterste situatie moet herbegrenzing van Natura 2000 - na afweging van alle belangen - mogelijk zijn.

- Het Waddengebied is Unesco Werelderfgoed en parel van de Nederlandse natuurgebieden.
- Bescherm nationale landschappen en parken. Kernkwaliteiten van de Nederlandse landschappen, aardkundige monumenten en natuurschoonwaarden zoals stilte en duisteris krijgen een wettelijke bescherming. Dat geldt ook voor nieuwe nationale parken zoals 'Hollandse duinen'. De ChristenUnie wil geen wildgroei van bouwinitiatieven, maar de schoonheid van onze kustlijn behouden.
- Toegankelijke natuur. Het is goed als de natuur toegankelijk is voor iedereen, ook voor mensen die in stedelijk gebied wonen. Een fijnmazig netwerk van fietsen wandelpaden is daarom belangrijk.
- Natuur- en milieueducatie voor kinderen is belangrijk. Scholen hebben vrijheid om hier naar eigen inzicht invulling aan te geven.
- Samenhang natuur en klimaat. Klimaatadaptatie krijgt een plek in het natuurbeleid. Nederland neemt ook internationaal verantwoordelijkheid voor het beschermen van natuur, bijvoorbeeld als het gaat om criteria voor duurzaam hout.
- Beleid voor bomen. Bomen nemen CO2 op en leveren hiermee een belangrijke bijdrage aan de klimaatpak. Het kappen van grote bospercelen mag alleen weloverwogen gebeuren, bijvoorbeeld in het kader van heideherstel, en er dient zoveel mogelijk herplanting plaats te vinden.

D66

D66

Van de oorspronkelijke biodiversiteit in Nederland is nog maar 15% over. D66 gaat uit van de intrinsieke waarde van soorten. Natuur heeft voor de mens bovendien een toegevoegde waarde omdat zij veel ecosysteemdiensten biedt en wij van haar kunnen genieten. Daarom wil D66 dat het nieuwe kabinet ambitieuze doelen stelt voor biodiversiteitsherstel, met als inzet een verdubbeling (30%), en investeert in natuur om de trend te keren en ervoor te zorgen dat onze rijkdom aan soorten planten en dieren weer toeneemt. Juist door te investeren wordt natuur weerbaar, kunnen we er van genieten en is het ook makkelijker om bezoekers en ondernemers de ruimte te geven. Herstel van biodiversiteit vraagt om het beschermen van de meest bijzondere natuur in beschermde gebieden op land en zee. Maar zeker ook om maatregelen die soorten en diversiteit beschermen in landbouwgebieden en bewoonde omgeving. Dit wil D66 realiseren door meer geld vrij te maken voor dit doel, waarmee we bijvoorbeeld mensen die geld investeren in grond en beheer van natuur- en landschapsschoon fiscaal belonen.

Twee derde van ons landoppervlak heeft een agrarische bestemming en is zeer arm aan soorten. D66 wil ook de diversiteit van dit cultuurlandschap herstellen. In Europa hebben we afgesproken, dat ieder land de meest bijzondere natuur goed beschermt. Nederland moet meer zijn best doen om de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn uit te voeren. Binnen Nederland blijft het Nationaal Natuur Netwerk met de Natura2000 gebieden voor ons de basis. Deze samenhangende natuur willen we afmaken, verbinden en beschermen. Dat de provincies verantwoordelijk zijn voor het uitvoeren van het beleid, maakt niet dat het Rijk op zijn handen kan blijven zitten. D66 investeert in het versterken van Nationale Parken als parels van onze natuur, inclusief de Markerwadden. Kwetsbare gebieden worden vrijgemaakt of -gehouden van beschadigende activiteiten, zoals schelpenvisserij of gasboringen. De Waddenzee, zeearmen en kwetsbare duinen krijgen daarbij bijzondere aandacht. Voor aantasting van de natuur of de biodiversiteit, zoals bijvoorbeeld voor de aanleg van een weg, moeten maatschappelijke

kosten en baten worden afgewogen. Daarom wil D66 een ecologische toets als uitbreiding van de MKBA. We sluiten hiermee aan bij het 'zero net loss'-principe dat wij in heel Europa willen hanteren, waarmee aantasting van natuur altijd wordt gecompenseerd. Het beschermen van het Waddengebied vraagt eenduidig en beter natuurbeheer. Rust, ruimte, natuur en vrije toegankelijkheid van het strand worden als waardevolle kenmerken van de Nederlandse kustzone (strand, duinen en het nabije achterland) beter beschermd en versterkt. D66 wil geen versoepeling van bebouwingsvoorschriften in het kustfirmament (strand, dijk en duin). Dit betekent concreet dat er geen uitbreiding komt van het aantal bestaande slaaphuizen op het strand. Voor bescherming en versterking van de Nederlandse kustzone wordt op nationaal niveau een integrale kustvisie ontwikkeld en wordt bestaande regelgeving zo nodig aangescherpt en daarna ook gehandhaafd. In afwachting van die kustvisie wil D66 dat er geen nieuwe mogelijkheden worden gecreëerd voor het bouwen van recreatiewoningen en appartementen aan de kust. Naast de natuur in Nederland en het overige Koninkrijk investeren wij ook in natuurbescherming en -herstel in kwetsbare delen van de wereld.

GROENLINKS

GroenLinks

We investeren in het aaneensluiten van het netwerk van alle natuurgebieden, het Natuurnetwerk Nederland, versneld en in volle omvang. Er komen twee grote natuurgebieden in Nederland bij: de Markerwadden en het Oostvaarderswold in Flevoland. Daarnaast worden nieuwe nationale landschappen aangewezen. Het behoud en terugkeer van bijzondere flora en fauna worden bevorderd. We beschermen ons land tegen overstromingen en wateroverlast, waar mogelijk door rivieren meer ruimte te geven en hun natuurwaarden te versterken, in plaats van dijken te verzwaren. De toegankelijkheid van natuurgebieden voor wandelaars, fietsers en ruiters wordt gewaarborgd, daar waar en wanneer dat ecologisch verantwoord is. Rond steden ontwikkelen we meer groene recreatiegebieden. Waarden als stilte, nachtelijke duisternis en de weidsheid van het landschap worden beschermd. Om waardevolle, open gebieden te behouden moet bebouwing in die gebieden duurder worden. Daarom wordt een openruimteheffing ingevoerd. We kiezen voor compacte steden met veel groen. De bezuinigingen op natuur van 2011 worden ongedaan gemaakt, waarbij Staatsbosbeheer weer wordt genationaliseerd. Natuur verhuist van het ministerie Economische Zaken naar een milieuministerie. De kustlijn inclusief duinen en aangrenzend natuurgebied houden we puur; bebouwing wordt uitgesloten. In natuurgebieden zoals de Noordzee, de Wad-

denzee en de Zuid-Hollandse en Zeeuwse Delta is geen plaats voor schadelijke economische activiteiten als gasboring, zandsuppletie of landaanwinning. De Westerschelde wordt niet verder verdiept. 30% van de Noordzee wordt zee-reservaat, gesloten voor visserij en andere schadelijke activiteiten. Om de Waddenzee beter te beschermen, komt er één beheerder voor de Waddenzee. We beschermen bijen en hommels, onder meer door de variatie aan planten en bomen te vergroten en meer bloemen te zaaien, alsmede door bestrijdingsmiddelen zoals neonicotinoïden en glyphosaat – die een schadelijke doorwerking hebben in het hele ecosysteem – te verbieden. In plaats daarvan worden micro-organismen en andere natuurlijke middelen ingezet. Plezierjacht wordt verboden. Beheersjacht is alleen onder strenge voorwaarden toegestaan bij ernstige schade of bedreiging van de volksgezondheid of veiligheid, wanneer alternatieven hebben gefaald.

Partij voor de Dieren

In Nederland staan natuur en biodiversiteit onder grote druk. Natuurgebieden worden opgeofferd voor asfalt, bedrijventerreinen en stedenbouw. Vermesting en verdroging, vooral als gevolg van de intensieve landbouw en de vee-industrie, brengen de overgebleven natuur veel schade toe. Van de oorspronkelijke biodiversiteit is in Nederland nog slechts 15% over. Ook de natuur in de Nederlandse wateren is er slecht aan toe. Landbouwgif en meststoffen in rivieren, sloten en meren verstoren de ecologie onder water. Overbevissing heeft de Noordzee en de Waddenzee ernstig aangetast. De natuur die we nog over hebben in Nederland, moet natuur blijven. Door natuurgebieden met elkaar te verbinden krijgen planten- en diersoorten betere kansen.

- Natuurbeleid wordt weer de eerste taak en verantwoordelijkheid van het Rijk in plaats van die van provincies.
- De oorspronkelijke Ecologische Hoofdstructuur (EHS), een netwerk van aaneengesloten natuurgebieden, wordt in zijn geheel gerealiseerd tijdens de volgende kabinetsperiode.
- Robuuste verbindingzones tussen natuurgebieden worden op korte termijn aangelegd.
- De dieren in de Oostvaardersplassen krijgen meer natuurlijke beschutting en toegang tot een groter natuurgebied. Het Oostvaarderswold wordt zo snel mogelijk aangelegd om de Oostvaardersplassen met de Veluwe te verbinden, zodat dieren van gebied naar gebied kunnen trekken volgens hun natuurlijke behoefte.
- Natuurgebieden die het punt van onomkeer-

- bare aantasting naderen, worden met voorrang hersteld.
- Activiteiten en projecten die ten koste gaan van bestaande natuur, mogen alleen doorgaan als ze aantoonbaar en essentieel bijdragen aan duurzaamheid op lange termijn. Opgeofferde natuur wordt vooraf in de directe omgeving gecompenseerd.
 - Provincies krijgen een resultaatsverplichting voor natuurherstel met concrete termijnen en doelstellingen.
 - De natuur wordt vrij van prikkeldraad.
 - Rondom natuurgebieden wordt de vee-industrie versneld afgebouwd.
 - Geen subsidies voor luchtwassers of emissiearme stalsystemen van de vee-industrie. Ook voor de vee-industrie gaat gelden dat de vervuiler betaalt.
 - Grondwaterstanden worden niet langer aangepast aan de landbouw, maar aan de behoeften van de natuur. Zo krijgen verdrogingsgevoelige gebieden kans te herstellen.
 - De vergunningplicht voor activiteiten in en rond beschermde natuur wordt weer volledig verankerd in de wet. In en rondom Natura2000-gebieden vinden geen mijnbouwactiviteiten (bijvoorbeeld gaswinning) plaats.
 - Staatsbosbeheer wordt niet geprivatiseerd, natuurgebieden van de overheid worden niet verkocht.
 - Recreatie mag niet ten koste gaan van natuur en landschappelijke waarden.
 - De kust krijgt betere bescherming. Er komt een einde aan bebouwing in de duinen en aan de kust.

- PvdA**
- Er staan grote projecten op stapel voor de verhouding tussen land en water, zoals in de delta, de kust, de rivieren, het IJsselmeer, het Markermeer en de Afsluitdijk, maar ook in het landelijk gebied zoals Dwingelerveld. Wij willen deze programma's, waaronder het Deltaprogramma, op een integrale manier uitvoeren. Dat betekent dat de opgave voor waterveiligheid wordt verbonden met natuurontwikkeling, recreatie en landschapsbeheer, zodat er met één investering meerdere doelen bereikt.
 - We willen initiatieven uit een gemeenschap, zoals Holwerd aan Zee, vaker steunen door in een vroeg stadium de lokale gemeenschap te betrekken bij de planvorming en uit te dagen mee te denken.
 - Wij willen het Deltaprogramma versnellen waardoor er meer mogelijkheden ontstaan voor de export van de opgedane kennis.
 - Wij willen investeren in de ecologische structuur. In het natuurpact hebben we afgesproken hoe we natuurgebieden met elkaar verbind

- den en verder uitbreiden; die afspraken zijn voor ons leidend. De water- en milieumcondities moeten van dien aard zijn dat de eenmaal aangelegde natuur ook daadwerkelijk in stand blijft.
- We leggen de komende jaren extra natuurgebieden aan; waaronder het Oostvaarderswold. Natuurontwikkeling wordt automatisch gekoppeld aan infrastructurele projecten.
 - Boeren krijgen een belangrijke rol in het creëren van natuur als onderdeel van de transitie van de gangbare landbouw richting een meer duurzame landbouw. Dat is goed voor de biodiversiteit en het behoud van ons cultuurlandschap.

PVV
Geen actiepunten op het gebied van natuur en landschap

- SGP**
- Natuur is overal, als je je ogen de kost geeft zelfs midden in de stad. De diversiteit van natuur en landschap is groot. Deze rijke (bio) diversiteit is door God in de schepping gelegd. Het maakt de natuur weerbaar, en is prachtig om te zien en bestuderen. Het beschermen hiervan is niet minder; dan een opdracht, waaraan wij serieus invulling moeten geven. Het zijn de provincies die een hoofdrol spelen in de uitvoering van het natuur- en landschapsbeleid. Den Haag moet de provincies in staat stellen om het beheer van de natuur op maat handen en voeten te geven.
 - Euro's voor de natuur kun je maar één keer uitgeven. Laat dat zijn voor goed beheer van bestaande natuurgebieden, minder voor nieuwe.
 - Als het even kan, moet beheer overgelaten worden aan boeren en andere grondeigenaren. Dat voorkomt dure opkoopprogramma's. Uiteraard moeten de contracten voor agrarisch en particulier natuurbeheer aantrekkelijk zijn.
 - Net als bij de monumentenzorg, zou het goed zijn als het beheer van de natuur mede wordt gefinancierd door private partijen. Bijvoorbeeld door een fonds voor laagrentende en langlopende leningen.
 - Goede landbouwgrond zet je niet onder water. Geen ontpoldering dus door nepnatuur aan te leggen, maar doe aan natuurherstel via buitendijkse maatregelen.
 - Als het gaat om soortenbescherming verdienen gemeenten met een goed natuurplan ruimte.

prognoses- verkiezingen

- Burgers en bedrijven moeten hier snel, en zonder veel discussie achter de tekentafel, kunnen bouwen.
- In het Natura 2000 beleid en bijbehorende Programmatische Aanpak Stikstof moet niet elke vierkante meter natuur koste wat het kost beschermd worden. Het beschikbare budget moet en kan zo effectiever besteed worden

SP
We investeren in het Natuurnetwerk Nederland (Ecologische Hoofdstructuur). Ook investeren we extra in de grote wateren. Op zee komt een aaneengesloten netwerk van natuurgebieden. Beschermde Natuurmonumenten worden in ere hersteld. We willen ook meer boswachters aanstellen.
We stellen een verbod in op de plezierjacht. Voor beheerjacht geven we de voorkeur aan natuurlijk en diervriendelijk beheer. We treden harder op tegen illegale dierenhandel.
Het verbod op bouwen in de duinen blijft gehandhaafd. Ook de Zuid-Hollandse en Zeeuwse riviermonding wordt

met zorg beheerd, waarbij de natuurwaarden niet ondergeschikt worden gemaakt aan economisch gewin.

- VVD**
- Hoewel er steeds meer gebieden in Nederland zijn bebouwd, toont de natuur in de afgelopen 25 jaar herstel. Nederland heeft een grote rijkdom aan plant- en diersoorten en de biodiversiteit neemt toe. Met gebieden zoals de Noordzee, de Hoge Veluwe, de Waddenzee en de Zeeuwse delta hebben we unieke

- natuur van wereldbelang. Met de aanleg van de Marker Wadden wordt die met innovatie gecreëerd. We vinden natuur belangrijk, maar de regels voor natuurbescherming ervaren we soms als star of irrationeel. Mensen maken zich zorgen of de mens door verdere bevolkingsgroei niet te veel ruimte gaat claimen. Er moet altijd worden gezocht naar evenwicht tussen natuur aan de ene kant en ruimte voor bebouwing, verkeer en landbouw aan de andere kant. Alleen bij een goede balans wordt de bevolkingsgroei op een realistische manier opgevangen en behouden en versterken we tegelijkertijd de natuur.
- Een andere kijk op natuurbescherming, met realistische doelstellingen, levert meer draagvlak voor natuur op. De bescherming is nu onoverzichtelijk. Zo zijn er nationale landschappen, nationale parken, Natura 2000-gebieden, natuurnetwerken, stiltegebieden en natuurlijke habitats. Er moet dus een eenduidige aanduiding en indeling komen van gebieden, waarbij meteen helder is wie voor

- een gebied verantwoordelijk is. Nu alle natuurdoelen van Natura 2000-gebieden zijn uitgekamd, willen we dat ook de wetgeving wordt opgeschoond.
- Wij vinden het noodzakelijk dat de kosten van beheer en onderhoud van onze natuur meer transparant worden. Organisaties die natuurgebieden beheren, kunnen dan beter worden gecontroleerd op de effectiviteit van de uitgaven. Niet het geld moet centraal staan, maar de resultaten die daarmee worden behaald. Zo krijgen we ook meer inzicht in de beste beheermethode. Soms is dat door samen te werken met boeren en afspraken te maken over begrazing en maaibeheer.
 - We willen particulieren, ondernemers en maatschappelijke organisaties meer betrekken bij het natuurbeheer om samen de kansen te pakken. We willen particulieren, ondernemers en maatschappelijke organisaties meer betrekken bij het natuurbeheer om samen de kansen te pakken, ook voor de ontwikkeling van nieuwe bos- en natuurgebieden. Dat kan op verschillende manieren: bijvoorbeeld als pachter, aandeelhouder, donateur of vrijwilliger. Er liggen kansen om snoeiafval niet als dure kostenpost te beschouwen, maar te gebruiken als grondstof voor een biomassaenergiecentrale. Hiervan profiteren zowel het energiebedrijf als de beheerorganisatie: een voorbeeld van nieuwe verdienmodellen. En we kunnen bijvoorbeeld ook tijdelijke natuur aanleggen op braakliggende bedrijfsterreinen.<